SPECIÁLNÍ ANALÝZA

Červenec 2015

Doporučení EK: Snižte korupci

Tomáš Kozelský

EU Office

ERSTE Corporate Banking

Úvod

Evropská komise i letos vydala ekonomická doporučení pro jednotlivé státy Evropské unie, tentokráte na roky 2015 a 2016. Komise vyzvala členské státy k opatřením týkajícím se podpory růstu a tvorby pracovních míst. Jednotlivá doporučení jsou navržena na základě podrobných ekonomických analýz členských zemí na období následujících dvanácti až osmnácti měsíců.

Tato doporučení pro státy Evropské unie jsou odrazem hospodářského a sociálního programu Komise, který stojí na **třech vzájemně propojených pilířích:** *na podpoře investic, na provádění strukturálních reforem a na fiskální odpovědnosti*. Plnění těchto doporučení by mělo napomoci, aby se obnovený evropský hospodářský růst i nadále udržel, dále se prohluboval a stál na pevných základech.

Doporučení se týkají eurozóny jako celku a 26 členských zemí. Zbylé dvě země - Řecko a Kypr – doporučení nedostávají z důvodu toho, že by měly plnit makroekonomický ozdravný program. Samotná doporučení odrážejí priority, které byly stanoveny na základě roční analýzy růstu v listopadu loňského roku.

Následovaly měsíce analýz a dialogů s jednotlivými členskými státy. Na konci února 2015 vydala Evropská komise pracovní dokumenty útvarů Komise, ve kterých nastínila směr, kterým by se mohly doporučení ubírat. Státy Evropské unie pak v dubnu předložily své programy hospodářských reforem.

Vláda České republiky schválila 29. dubna 2015 na svém jednání Národní program reforem České republiky 2015. Jsou zde nastíněna hlavní opatření týkající se posílení hospodářského růstu a zaměstnanosti v České republice. Tato opatření jsou nastavena tak, aby byly dodrženy zásady zodpovědného rozpočtového hospodaření. Evropská komise zveřejnila doporučení členským státům Evropské unie 13. května 2015. Na konci června (25. a 26. června) se konalo zasedání Evropské rady. Evropská rada zde uzavřela evropský semestr tím, že obecně potvrdila doporučení Komise pro jednotlivé státy Evropské unie a vyzvala k jejich provádění.

Dne 14. července by měla tato doporučení ještě formálně schválit na svém zasedání Rada ministrů financí. Evropská komise ještě navíc na podzim, v zimě a na jaře vydává ekonomické prognózy, které umožňují nejen srovnávat jednotlivé členské státy z mnoha hledisek a ukazatelů, ale i zhodnotit vývoj v těchto státech.

Doporučení Evropské komise pro členské státy EU

Pro tento rok - stejně jako pro rok 2014 – se doporučení týkala **26 členských zemí** (krom Řecka a Kypru). Komise učinila několik změn v koordinaci hospodářské politiky Evropského semestru. Tyto změny byly nastaveny tak, aby podpořily lepší provádění jednotlivých doporučení a zvýšení odpovědnosti na vnitrostátní úrovni. Změnilo se též publikování ekonomických analýz pro danou zemi, které se vydávají o tři měsíce dříve, než tomu tak bylo v předchozích letech, aby zůstal prostor na diskusi o klíčových otázkách vycházející z dané analýzy. Dále dochází k intenzivnější diskusi mezi partnery o provádění minulých a budoucích doporučení.

Jednotlivá navrhovaná doporučení Komise mají **vytyčené tyto priority**:

1) Státy Evropské unie mají **podněcovat investice**, aby podpořily budoucí hospodářský růst. V tomto směru je nutné odstranit překážky, které ztěžují získávání financí a realizaci investičních projektů. V návaznosti na doporučení na rok 2014 přijalo mnoho členských států opatření k řešení zranitelnosti a problémů ve finančním sektoru. Dále je třeba urychleně plnit investiční plán pro Evropu, na který Komise vyčlenila 315 miliard eur.

Pro zvýšení investic a dosažení plného potenciálu Investičního plánu je potřeba zlepšit investiční prostředí a to například odstraněním nefinančních a administrativních překážek, zvýšit účinnost správy a další kroky, jež pomohou dostat finance do reálné ekonomiky.

2) Očekávají se **ambiciózní strukturální reformy** na trzích výrobků, služeb a práce, které mají zvýšit produktivitu, konkurenceschopnost a investice. Podporou růstu a tvorby pracovních míst přispějí takové reformy k blahobytu a větší sociální spravedlnosti. Díky reformám ve finančním sektoru se zjednoduší přístup investorů k financím a zmírní se negativní důsledky, které s sebou nese snižování páky v bankovním, soukromém a veřejném sektoru.

3) Ve fiskální oblasti je třeba přijímat taková **opatření, která přinesou rovnováhu** mezi krátkodobou stabilizací a dlouhodobou udržitelností. Ještě je totiž stále mnoho členských států, které vykazují vysoké schodky veřejných rozpočtů nebo vysoké zadlužení. Proto by se tyto státy měly snažit o nápravu svých rozvah.

Členské státy EU, které disponují určitým fiskálním prostorem, by pak měly přijímat opatření na podporu produktivních investic. Změny ve složení veřejných financí by tak měly více napomáhat růstu. Většině členských států se podařilo snížit schodek veřejných financí pod hranici 3 % HDP. Vysoký schodek je však pro letošní rok predikován ve státech Chorvatsko (-5,6 % HDP), Spojené království a Španělsko (-4,5 % HDP).

Očekávaná výše veřejného dluhu a salda veřejných rozpočtů v EU v % HDP (2015)

	Veřejný dluh	Saldo veřejných rozp.		Veřejný dluh	Saldo veřejných rozp.
Řecko	180,2	-2,1	**Nizozemí**	69,9	-1,7
Itálie	133,1	-2,6	**Malta**	67,2	-1,8
Portugalsko	124,4	-3,1	**Finsko**	62,6	-3,3
Irsko	107,1	-2,8	**Slovensko**	53,4	-2,7
Kypr	106,7	-1,1	**Polsko**	50,9	-2,8
Belgie	106,5	-2,6	**Švédsko**	44,2	-1,5
Španělsko	100,4	-4,5	**Litva**	41,7	-1,5
Francie	96,4	-3,8	**ČR**	41,5	-2,0
Chorvatsko	90,5	-5,6	**Rumunsko**	40,1	-1,6
UK	89,9	-4,5	**Dánsko**	39,5	-1,5
Rakousko	87,0	-2,0	**Lotyšsko**	37,3	-1,4
Slovinsko	81,5	-2,9	**Bulharsko**	29,8	-2,9
Maďarsko	75,0	-2,5	**Lucembursko**	24,9	0,0
Německo	71,5	0,6	**Estonsko**	10,3	-0,2
EU	88,0	-2,5	**Eurozóna**	94,0	-2,0

Zdroj: Evropská komise

I když se zlepšuje situace ve veřejných rozpočtech, veřejný dluh ve většině členských států nadále narůstá. Evropská komise v oblasti veřejných rozpočtů doporučila, aby Rada ministrů EU v případě Malty a Polska ukončila postup při nadměrném schodku, vzhledem k tomu, že oběma státům se podařilo nadměrný schodek korigovat.

4) Určitým evergreenem pro zlepšení je pro členské státy **oblast politiky zaměstnanosti a sociálního zabezpečení**. Je třeba řešit nepříznivou situaci na trhu práce a vysokou míru nezaměstnanosti (hlavně v případě mladých lidí).

Proto je potřeba podporovat vytváření pracovních míst a snižovat tak negativní dopady nezaměstnanosti. Jednou z cest by mělo být i zjednodušení pravidel pro nabírání a propouštění pracovníků, aby se zamezilo zdlouhavým pracovním sporům, jež mohou bránit uzavírat pracovní smlouvy na dobu určitou. Pro podporu vytváření pracovních míst je též nutné, aby se vývoj reálných mezd pohyboval v souladu s vývojem produktivity.

Dlouhodobou nezaměstnanost a nepříznivé životní situace by měla pomoci mírnit sociální pomoc a zabezpečení, tak aby lidem zajistily podporu a ochranu po celý jejich život a aby docílily silnější sociální soudržnosti, která je klíčovou součástí udržitelného hospodářského růstu.

Míra nezaměstnanosti mladých v EU (2014)

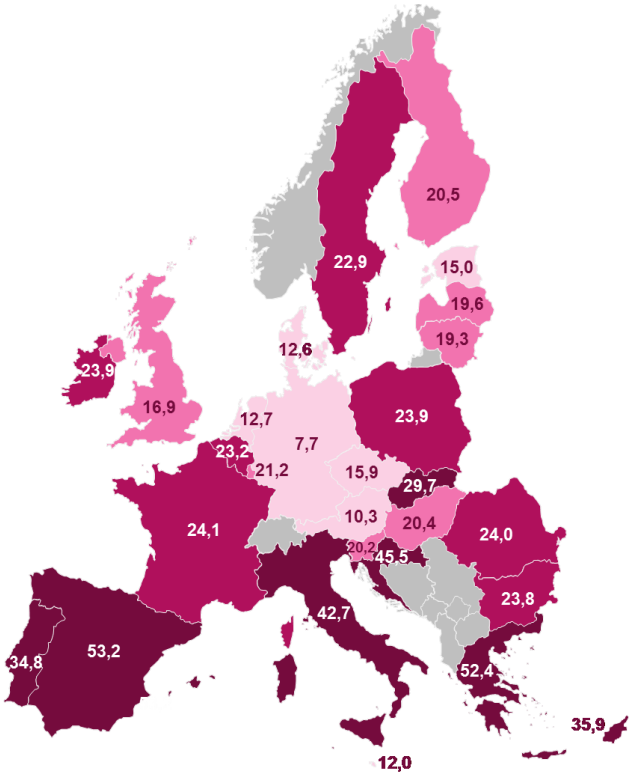

Zdroj: Eurostat; podíl nezaměstnaných mladších 25 let z ekonomicky aktivního obyvatelstva mladších 25 let

Mezi **nejčastější doporučení** státům Evropské unie patří náprava či zlepšení v oblastech veřejné finance, zdanění a trh práce. Tyto oblasti se týkají většiny členských států.

Naopak jen několik jednotlivých zemí má zlepšit oblasti inovace a podnikatelské prostředí a chudobu a sociální vyloučení.

Počet doporučení a detaily mají jednotlivé státy rozdílné. Státy s nadměrnou nerovnováhou (Bulharsko, Chorvatsko, Francie, Itálie a Portugalsko) nebo státy s nerovnováhou, které vyžadují rozhodná politická opatření a (zvláštní) monitorování (Maďarsko, Německo, Irsko, Španělsko a Slovinsko) mají větší počet nebo více podrobná doporučení. To platí i pro Rumunsko, kde se uplatňuje preventivní program finanční pomoci s podporou Evropské unie a MMF.

Vývoj míry nezaměstnanosti mladých ve vybraných státech EU

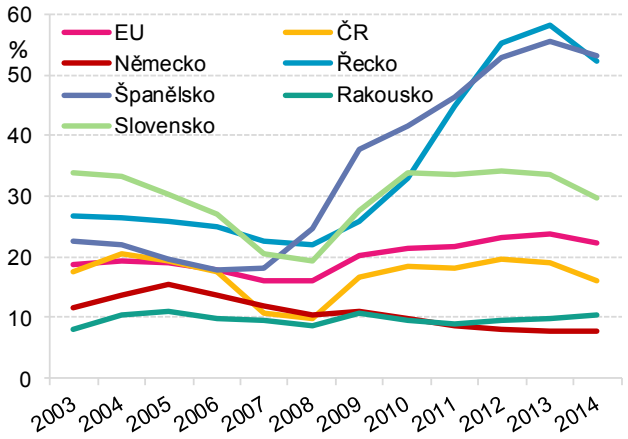

Zdroj: Eurostat

Česká republika společně s Dánskem, Estonskem, Litvou, Lotyšskem, Lucemburskem, Maltou, Polskem, Rakouskem a Slovenskem patří mezi státy bez nerovnováh.

Pro posledně jmenovaný stát a našeho východního souseda **Slovensko** Evropská komise na období 2015-2016 doporučuje:

- Zvýšit nákladovou efektivnost ve zdravotnictví, a to mimo jiné zlepšením řízení nemocniční péče a posílením primární zdravotní péče. Přijmout opatření, která zlepší výběr daní.
- Dále řešit dlouhodobou nezaměstnanost, a to zavedením aktivačních opatření, vzdělávacích programů druhé šance a vysoce kvalitní odborné přípravy uzpůsobené konkrétním potřebám jednotlivců. Zlepšit nabídku zařízení péče o děti, a více tak motivovat ženy, aby zůstaly v zaměstnání nebo se do něho vrátily.
- Zlepšit odbornou přípravu učitelů a zvýšit atraktivnost učitelského povolání, aby se zamezilo zhoršování, pokud jde o výsledky vzdělávání. Zajistit větší zapojení romských dětí do běžného vzdělávání a vysoce kvalitního předškolního vzdělávání.
- Podpořit investice do infrastruktury a zlepšit a racionalizovat správní postupy k získání územních a stavebních povolení. Zajistit větší hospodářskou soutěž ve veřejných nabídkových řízeních a zlepšit mechanismy dohledu nad zadáváním veřejných zakázek.

Doporučení pro Českou republiku na období 2015-2016

V letošním roce se **počet doporučení oproti předchozímu roku snížil**. Na období 2014-2015 jich Evropská komise pro ČR navrhla **sedm**: *1. Rozpočtová strategie; 2. Daňová politika; 3. Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí; 4. Služby zaměstnanosti a péče o děti; 5. Kvalitní a inkluzivní vzdělávání, hodnocení a financování výzkumných institucí; 6. Reforma regulovaných profesí a snížení energetické náročnosti; 7. Kvalitní státní správa, boj proti korupci, administrace fondů EU, zadávání veřejných zakázek*.

Česká republika předložila ke konci dubna 2015 svůj národní program reforem na rok 2015 a svůj konvergenční program z roku 2015. Oba programy byly posuzovány současně. Komise 13. května zveřejnila aktuální doporučení pro členské státy, tedy i pro Českou republiku.

Doporučení pro Českou republiku na období 2015-2016:

1. Dosáhnout fiskální korekce ve výši 0,5 % HDP v roce 2016. Dále zlepšit nákladovou efektivnost a správu ve zdravotnictví.

Dlouhodobá udržitelnost zůstává pro veřejné finance ČR problémem, i když se očekává určité zlepšení výhledu. I vzhledem k nepříznivému demografickému vývoji a stárnutí populace se dá předpokládat, že výdaje na zdravotní péči v budoucnu porostou. Je proto nutné snižovat nákladové neefektivity a ušetřené prostředky by tak mohly pomoci tam,

kde chybí. Další důležitým krokem je zlepšení transparentnosti ve smlouvách o poskytování služeb mezi pojišťovnami a poskytovateli zdravotní péče.

2. Bojovat s daňovými úniky, zjednodušit daňový systém a provést protikorupční plán. Podniknout opatření ke zvýšení transparentnosti a efektivnosti při zadávání veřejných zakázek, zejména zavedením centrálního registru veřejných zakázek a posílením vedení a dohledu.

Podle Zprávy o České republice 2015 Evropské komise jsou v České republice rozšířené daňové úniky, zejména v oblasti DPH a spotřebních daní.

Stálým problémem i přes nedávno učiněné reformní kroky zůstává kvalita a transparentnost veřejných institucí, které se tak stávají určitou překážkou dalšího růstu.

Oblast korupce a obecně ukazatele kvality veřejných institucí jsou v České republice pod unijním průměrem, což může mít přímý dopad na další vývoj, protože tato neefektivnost ovlivňuje rozdělování veřejných prostředků a zhoršuje podnikatelské prostředí. Česká republika je v ukazateli hluboko pod průměrem Evropské unie a patří ji sedmá nejhorší příčka.

Celosvětové ukazatelé správy v ČR a EU (2013)

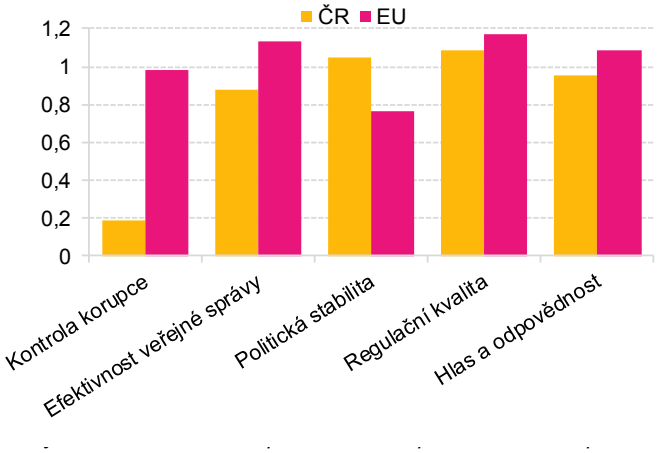

2015; (1) Každý ukazatel se pohybuje v rozmezí – 2,5 (slabý) do 2,5 (silný). Údaje za EU jsou vypočítány jako prosté průměry výsledků členských států. (2) Politická stabilita a neexistence násilí/terorismu.

3. Snížit vysoké daňové zatížení práce u osob s nízkými příjmy přesunutím daňové zátěže do jiných oblastí. Dále zvýšit dostupnost cenově přijatelných služeb péče o děti.

Česká republika se vrátila ke **kladnému hospodářskému růstu**, což pomohlo i na trhu práce, kde klesá míra nezaměstnanosti a roste zaměstnanost. Stále však přetrvávají určité problémy, ať už je to nízká účast některých skupin na trhu práce nebo v oblasti vysokého daňového zatížení práce.

Ukazatel kontroly korupce v EU za rok 2013

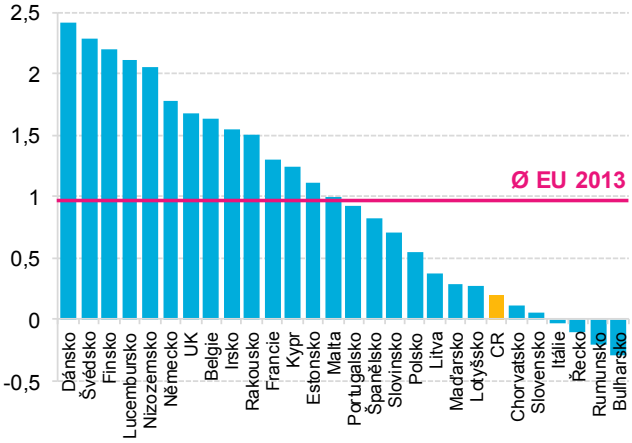

Zdroj: Světová banka; pozn.: každý ukazatel se pohybuje v rozmezí – 2,5 (slabý) do 2,5 (silný). Údaj za EU je vypočítán jako prostý průměr výsledků členských států.

4. Přijmout reformu vysokého školství. Zajistit odpovídající odbornou přípravu učitelů, podpořit školy vykazující slabé výsledky a podniknout opatření ke zvýšení školní docházky u znevýhodněných dětí, včetně Romů.

I přes **nižší veřejné výdaje** v České republice na vzdělávání než je průměr Evropské unie se daří zlepšovat výsledky ve vzdělávání v posledních letech. V oblasti zvyšování terciárního vzdělávání dosahuje Česká republika rychlého pokroku, i když procentem vysokoškolsky vzdělaných obyvatel patří mezi podprůměrné členské státy. Za Českou republikou se ještě umístilo Slovensko, Malta, Rumunsko a Itálie. Vedle pozitivní změny v podobě zvyšujícího se terciárního vzdělávání jsou však i negativní poznatky týkající se kvality a vysokoškolsky vzdělaných a jejich následného uplatnění na trhu práce. Jak vyplývá z průzkumu OECD, došlo k poklesu dovedností mladších osob s dosaženým terciárním vzděláním oproti starším generacím se stejným druhem vzdělání.

Základní a středoškolské vzdělání dokončí v tuzemsku velká část obyvatel. Stále však v některých skupinách se slabším sociálně-ekonomickým zázemím či zdravotním postižení je míra předčasného ukončení školní docházky poměrně vysoká.

V závěru lze dodat, že **Česká republika patří mezi ty méně problematické členské státy**. České hospodářství se dočkalo růstu, který však může být do budoucna ovlivněn a omezován některými faktory jako je nízká efektivita realizování investičních projektů, výběru daní, nepružnosti trhu práce či nedostatečné podpory růstu založené na znalostech. Uvidíme, jaké pokroky dosáhne Česká republika v doporučených oblastech od Evropské komise v následujících letech a jak ji to pomůže ve stabilizaci hospodářství pro dlouhodobý udržitelný růst a k růstu tolik potřebné konkurenceschopnosti.

Dosažené terciární vzdělání v členských státech EU

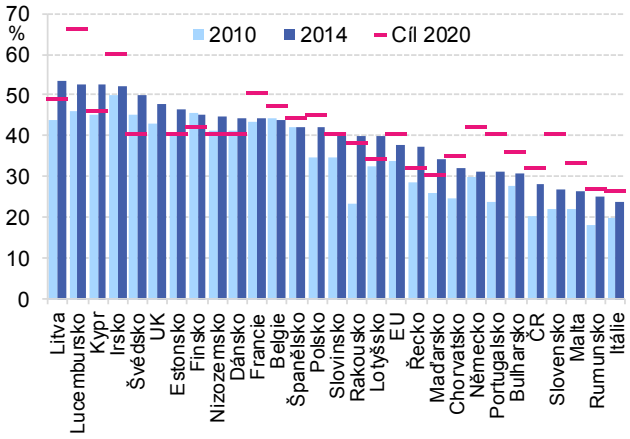

Zdroj: Eurostat

EU OFFICE / KNOWLEDGE CENTRE - Česká spořitelna, a.s.
Budějovická 1518/13a, 140 00 Praha 4
tel.: +420 956 718 012
e-mail: eu_office@csas.cz
http://www.csas.cz/eu

Jan Jedlička – manažer
e-mail: jjedlicka@csas.cz
tel.: +420 956 718 014

Tomáš Kozelský
e-mail: tkozelsky@csas.cz
tel: +420 956 718 013

Tereza Hrtúsová
e-mail: thrtusova@csas.cz
tel: +420 956 718 012

Max Wandler
e-mail: mwandler@csas.cz
tel: +420 956 714 291

Radek Novák
e-mail: radeknovak@csas.cz
tel: +420 956 718 015

Tato publikace je považována za doplňkový zdroj informací poskytnutých našim klientům. Na informace uvedené v ní nelze pohlížet tak, jako by šlo o údaje nezvratné a nezměnitelné. Publikace je založena na nejlepších informačních zdrojích dostupných v době zveřejnění. Použité informační zdroje jsou všeobecně považované za spolehlivé, avšak Česká spořitelna, a.s. ani její pobočky či zaměstnanci neručí za správnost a úplnost informací. Autoři považují za slušnost, že při použití jakékoliv části tohoto dokumentu, bude uživatelem informací tento zdroj uveden.